

πάντα μεγάλο, θαμαστό πάντα, σκληρὸ σὰ σίδερο,
δυνατὸ σὰ λέοντας, ψυχωμένο κι ἀθάνατο σὰ στοιχεῖο.
Καὶ γὼ, Γιάννος ὁ Γκάμαρος, νέος Ἄι Γιώργης τοῦ
νησιοῦ, ἐβδομηντάρης κι ἑτοιμόρροπος, τώρα δὲ θα-
λαισσιδέρνομαι παρὰ γιὰ τὸ καρβέλι.

4. Στὴν Πατρίδα

Πατρίδα, σὰν τὸν ἥλιο σου ἥλιος ἀλλοῦ δὲ λάμπει.
Πῶς εἰς τὸ φῶς σου λαχταροῦν ἡ θάλασσα κι οἱ κάμποι,
πῶς λουλουδίζουν τὰ βουνά, τὰ δάση, οἱ λαγκαδιές,
στέργοντας του θυμίαμα χιλιάδες μυρωδιές!
Ἄφρολογοῦν οἱ φεματιές καὶ λαχταρίζ' ἡ λίμνη,
χίλιες πουλιών λαλιές ἥχοῦν τῆς δμοφφιᾶς του θυμού,
σ' ἀπειρόντας πολύτιμα παντοῦ λογῆς λογῆς
τ' ἀγέρα τὰ πετούμενα, τὰ σερπετά τῆς γῆς.

Κι αὐτὸς σηκώνει τ' ἀλαφρὸ τῆς καταχνιᾶς μαγνάδι,
κι ἡ κάθε στάλ' ἀπὸ δροσιὰ γιαλίζει σὰν πετράδι,
ἡ κάθε ἀχτίδα του σκορπᾶ μὲ τὴν ἀναλαμπή
χαρά, ζωὴ καὶ δύναμη κι ἐλπίδα δπου κι ἄν μπῆ.
Φαντάζεις σὰν τὸν ἥλιο σου κι ἔσύ, καλὴ πατρίδα,
καὶ μάγια σὰν τὰ μάγια σου σεδὸν κόσμο ἀλλοῦ δὲν εἶδα.
Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισο, κι αἰώνια γαλανὸς
γύρω σου καθρεφτίζεται στὸ πέλαγος ὁ οὐρανός,
Κι οἱ νύχτες σου μὲ τ' ἀστρα του, μὲ τὴ γαλάξια πάσια,
Μὲ μὲν ἀηδονολαλῆματα τρεμάμενα σὰν τ' ἀστρα.
μὲ τὸ φεγγάρι, ποὺ περγᾶ σὰν δνειρό εὐτυχιᾶς
στὴ μέση τῆς ἀπέραντης οὐράνιας ἡσυχιᾶς.
Οἱ νύχτες σου δροσοβολοῦν χιλιόπλουμα λουλούδια

καὶ τῶν παιδιῶν σου τὶς καρδιὲς ἀμάραντα τραγούδια
σταλάζουν εἰς τὰ σπλάχνα σου θεράπιο λησμονιᾶς.
ἔλευτεριᾶς ἀγάλλιαση καὶ μῖσος τυραννιᾶς.

Μάγεμ* ἀσημοῦφαντο, φῶς μαργαριταρένιο
λυῶνται σ' ἔνα χάραμα ξανθό, μαλαματένιο.

Γεωμάτος μόσχους καὶ δροσιὲς δέ ζέφυρος τερπνὰ
μέσ' απ' ἀγάπης φαντασιὲς τὰ πλάσματα ξυπνᾶ.

Κι διάμεσα στὰ χώματα ἀπὸ χίλια οὐράνια τόξα,
προβαίνει πάλι δὲ ήλιος σου εἰς δλη του τὴ δόξα,
καὶ σὰν τοῦ μεγαλείου σου σύμβολο φωτεινό,
ὅς τὸ χρυσὸν βασήλεμα λάμπει στὸν οὐρανό.

'Ελλάς, τὸ μεγαλεῖο σου βασήλεμα δὲν ἔχει
καὶ δίχως νέφη τοὺς καιροὺς η δόξα σου διατρέχει.

"Οσες φορὲς δὲ ήλιος σου νά σὲ φωτίσῃ ἐρθῆ
θενὰ σὲ βρῷ πεντάμορφη, στεφανωμένη, δρυή.

5. ΤΗΣ ΦΤΩΧΙΑΣ ΤΑ ΣΤΕΡΝΑ

— Μορφούλα, αῖ! Μορφούλα, ποῦ εἶσαι κυρά μου;
Ψίνα, Ψιψίνα μου; Τί θὰ φᾶμε σήμερα;

'Η γοιά Λασκαροῦ ἔκραζε τὴ γάτα της βραχνά,
ἄν καὶ δὲν τὴν ἔβλεπε στὸ σπίτι. Μόλις ἔφεγγε
ἀδειο, παγωμένο ἡτανε τὸ σπίτι· ισόγειο, ὅλο ἐνα
χώρισμα, μὲ τὰ φτωχικά του τὰ συγύρια ἀραδιαστὰ
τριγύρω. Κι η Λασκαροῦ διπλωμένη μέσ' τὰ παλιο-
σκούτια της, πλάι στὴ σβυστὴ γωνιά, δὲ σπάραζε. Τὸ
ξέθωρο της πρόσωπο, μὲ τὴ τριπλοτυλιγμένη μαν-

τήλα στό κεφάλι, καθώς τόχες γυρμένο κατά τη γωνιά, κι ἔβλεπε μὲ μάτια ἀκίνητα τὴ στάχτη τὴ οβυσμένη, φάνταξε παράξενα καὶ τρόμαξε μεσ' τῆς αύγης τὸ μισόθμαμπο.

Μὰ κάποτε σείστηκε ἡ γριὰ σιγὰ σιγά. Σείστηκε κι ἀνασηκώθηκε· καὶ γύρισε τὸ πρόσωπο, μὲ τὸ στανίο, κι εἶδε κατὰ τὴν κλεισμένη πόρτα.

— Μορφούλα, κόρη μου καλή, ποῦ εἶσαι; ρώτησε πάλι.

— Καὶ πιάστηκε ἀπὸ τῆς γωνιᾶς τὸ γῦρο κι ἔβαλε δύναμη, χέρια γόνατα καὶ στάθηκε στὰ πόδια της. Καὶ κίνησε ὑπερά, σκυψτή, κατὰ τὴν πόρτα.

Πῆγε δνοιοῖξε τὴν πόρτα κι ἔκραξε πάλι. Τῆς γάτας τὸ νιαούρισμα, πούτανε γριὰ κι αὐτὴ καὶ μαδημένη, ἔφτασε μέσ' ἀπὸ τὸ περιβόλι καὶ τὰ ἔερόδεντρα τοῦ περιβολιοῦ, τὰ λίγα, ποὺ ἀπομένανε, γιὰ τὴ φωτιὰ κι αὐτά, καὶ τῆς γριᾶς τὴ ζέστα· κι ἥρθε ἡ γατούλα κλαίοντας παραπονιάρικα καὶ στάθηκε κοντά στὰ πόδια τῆς κυρᾶς της, στὸ μοναχικὸ σκαλὶ τῆς πόρτας, τὸ λιωμένο ἀπὸ τὰ χρόνια.

— Μορφούλα, τί θὰ φάμε σήμερα; Τί ἔφερες;

Ἡ γάτα ἀπάντησε μὲ τὸ παράπονό της κι ἐσκυψε πιὸ πολὺ ἡ γριὰ κι εἶδε στὴν πέτρα ἀπάνου ἔνα ψάρι ἀποθεμένο. Τόχε φέρει ἡ γάτα ἡ Μορφούλα. Ἡταν ἔνας γωβιδὸς μεγάλος, καὶ τὸν πῆρε ἡ Λασκαροῦ καὶ μπήκε σπίτι, μὲ τὴ γάτα μπρὸς κι ὀλόρθη τὴν οὐρά της παίζοντας. Αὐτὸ θὰ ἥτανε τῆς μέρας τὸ φαῖ καὶ γιὰ τοὺς δυό τους ἥτανε κι ἡ Μορφούλα γέρικη πολύ, δὲ χρειαζότανε μεγάλα πράγματα γιὰ τὸ φαῖ της· λίγα ψαροκόκκαλα τῆς φτάνανε. Τὸ

κυνήγι της τὸ καθημερινὸν ἡτανε πάντα ἀπόνα ψάρι. ψάρι δικὸς πάντα πετρόψαρο. Κι ἡ γοιὰ Λασκαροῦ τὸ περίμενε πιὰ ταχτικό, κι ἀπ' αὐτὸν κρεμούσε τὴν ἐλπίδα τῆς τροφῆς της, τὴν καθημερινή.

Βράδυ νωρίς, πρὸς πέση στὸ ξερόστρωμα καὶ πρὸς κλείση τὴν παλιόπορτά της, συνείθιζε ἡ γοιὰ Λασκαροῦ, μὲν δὲ τὴν ἀγάπη ποῦχε τῆς Μορφούλας, κι εἶχε τὴν ἀνάγκη νὰ τὴν ζεσταίνῃ στὸν ὄπνο ἡ συντροφιά της κιόλας, ἀνοιγε καὶ τὴν ἔβγαζε δξιῶ. ἦταν ἀπονο τὸ πούκανε, μὰ πάλι πῶς θὰ ζούσανε; Τὴν ἔσπρωχνε ἔξω μαλακὰ μὲ τὸ πόδι τὴν Μορφούλα καὶ τῆς ἔλεγε :

— Σύρε, Μορφούλα, σύρ' ἐπό, καλή μου, φίνα μου, κυρά μου, σύρε νὰ φέρης τίποτα... Δὲν ἔχουμε αὖθιο νὰ φᾶμε, καφερούλα, καὶ θὰ μείνης νηστική κι ἐσύ μαζί μου...

Ἡ γάτα ἀλέξω ἔμενε καὶ παρακαλοῦσε κάμποσο. "Υστερα ἔσεμάραινε σιγὰ σιγὰ ἡ φωνή της καὶ χανόταν μεσ' τὰ σκοτάδια, ἡ μεσ' τῆς θάλασσας τὰ μουνγκρητά. Καὶ τὴν αὔγη, νάτο ἔνα ψάρι στὸ σκαλι ἀφημένο πάλι! Καὶ δὲν τότρωγε ἡ Μορφούλα, δὲν τὸ πείραζε καθόλου ἵσως ἔτρωγε ἄλλο, πρὸς τὸ φέρη τὸ κυνήγι της αὐτὸν στὸ σπίτι. Μὰ πάλι μπορεῖ νὰ ἦταν τὸ μόνο αὐτό, καὶ τόφερνε ἵσα στὴν κυρά της, ἀγγιχτο.

Πῶς γινόταν τέτοιο πρᾶγμα τὸ ἀποροῦσε ἡ γειτονιά κι ἡ χώρα, ἡ μισογκρεμισμένη. Μὰ ἡ γοιὰ Λασκαροῦ διόλου δὲν τὸ ωτοῦσε. Νόμιζαν οἱ ἄλλοι στὴν ἀρχὴ πῶς ἡ γάτα, ἡ Μορφούλα, πήγαινε στὴν ἀριορά καὶ τάκλεβε τὰ ψάρια.

Μὰ νὴ Ἀμέρσα, ἡ πιὸ κοντινὴ γειτόνισσα, μα-
λωμένη μὲ τὴ Λασκαροῦ ἀπὸ χρόνια, παραφύλαγε
τὴ γάτα κι ἔβλεπε πὼς τᾶφερνε τὰ ψάρια ἀπ’ τὸ
γιαλό. Τὴν ἀκολουθοῦσε ἵσα μὲ τὰ σκόρπια βράχια,
πλᾶστὸ παλιὸ λιμάνι, ποὺ κάναν ἕνα πλῆθος ἥσυχα
χορφάκια ἔκει, κι ὅλα ἀντάμα κάναν ἕνα ἔερονήσι
ἀπότομο. Κι ἔκει τὴν ἔχανε τὴ Μορφούλα. Στὸ τέ-
λος τὴν παράτησε, βέβαιη πιὰ πὼς ἡ γάτα τάβγαζε τὰ
ψάρια ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Τότε ἡ Ἀμέρσα ἔφερε γύρα τὶς γειτόνισσες
καὶ τὰ παράστησε ὅλα μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σίγ-
μα, καὶ μὲ θάμασμα τρανό! Καὶ τόμαθε ὅλη ἡ
χώρα, τί καὶ πῶς ἡ γάτα ἡ Μορφούλα τῆς γριὰς Λα-
σκαροῦς πήγαινε καὶ ψάρευε τὴ νύχτα στὸ γιαλό.

Ἐπιανε μιὰ θέση κοντὰ στὸ γιαλό, καὶ στε-
κόνταν ἀσειστη σὰν πέτρα, ἀνάμεσα στὶς ἄλλες
πέτρες τὶς ἀκίνητες ἔκει, καὶ περίμενε ὠρες, ἀσει-
στη. Κι ἡ πεῖνα βέβαια τὴν ώδήγησε κεῖ πέρα
καὶ τῆς ἐδειξε τὸν τρόπο αὐτό. Καὶ καθώς ζυ-
γωναν οἱ γωβιοί, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πετρόφαρα, καὶ
φέρναντε τὴ μούρη τους ὡς τὴν κορφή, καὶ γυ-
ρεύαντε νὰ βροῦντε τὸ πιὸ πολὺ χορτάρι ἔκει ποὺ τὸ
νερὸ πάει ἀνάλαφρο καὶ παιγνιδίζει μὲ τὶς πέτρες,
χρώμει τὸ νύχι τῆς Μορφούλας τ’ ἀρπαζε.

Ἡ ἴδια ἡ γριὰ Λασκαροῦ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ πῆ
καὶ νὰ τὸ μαρτυρήσῃ, πὼς τὰ ψάρια ποῦ τῆς ἔφερ-
νε ἡ Μορφούλα δὲν ἦταν κλεμένα, τόσο φρέσκα,
μισοζώντανα, καμιὰ φορὰ καὶ ζωντανά. Μὰ ἡ Λα-
σκαροῦ δὲ συλλογιώταν τίποτα κακὸ γιὰ τὴ Μορφού-
λα. Οὗτε καὶ συλλογιώταν τίποτ’ ἄλλο. Εἶχε ἄλλαλο-

γήσει κιόλα λίγο." Εμοιαζε λωλή, καθὼς ἔβγαινε στὸ περιβόλι, καὶ στηνε ψιλὴ κουβέντα μὲ τὴ γάτα της.

Γιατὶ δῆπως γύριζε στὸ περιβόλι, καὶ προσπαθοῦσε νὰ κάψῃ κανένα ἔεροκλάδι ἀπ' τὰ παλιόδεντρα, χειμωνας πούταν τώρα, καὶ νὰ σκίσῃ κανένα σανίδι ἀπὸ σεντούχι σάπιο, ἀχρείαστο, ἢ νὰ βγάλῃ λαχανάκια ἀπὸ τὸν κῆπον τὸ λιγόσπαρτο, ἢ γάτα ἔκει κοντά της, ἢ Μορφούλα, τὴ συντρόφενε καὶ τῆς ἀποκριγόταν μὲ τὸ νιαούρισμά της σ' δσα ἔκείνη τῆς ἐλεγε λόγια ἀνόητα, λόγια λωλά. "Υστερα τὴν ἀκολουθοῦσε στὴ γωνιά, ποὺ ἀναβε τὴ φωτίτσα κ' ἔβανε νὰ ψήσῃ τὸ φαῖ, τῆς Μορφούλας τὸ κυνῆγι. Καὶ τὸ μοιράζονταν ὑστερα οἱ δυό τους σὰ δυὸ φίλοι ἀγαπημένοι ποὺ ἦταν, χωρὶς μαλώματα, χωρὶς ψωμάκι κιόλα τὸ συχνότερο.

Χωρὶς ψωμάκι, ἀλήθεια τώρα τελευταῖα. Αφοῦ δὲ ἀχαρος ὁ γέροντας τῆς Λασκαροῦς, ἐπαψε νὰ τῆς στέλνῃ τὸ ταχτικὸ μηνιάτικο στὸ ἔρονήσι, γιατὶ τὸν ἔφαγε κι αὐτὸν ἡ θάλασσα στερνόν, ἢ Λασκαροῦ ἦταν πολὺ περήφανη, καὶ δὲ ζητοῦσε, οὔτε καταδεχόταν. Θὰ πέθαινε νησιωκά, τὸ ἔρον δλοι, ἀλλὰ δὲ θάβγαινε ἔξω τὸν πόνο καὶ τὴν πεῖνα της νὰ πῆ.

Τόξερε αὐτὸ κι ἡ Ἀμέρσα πιὸ καλὰ ἀπὸ κάθε ἄλλον. "Ηταν ἡ πιὸ κοντινὴ γειτόνισσα, δν καὶ πληθος ἀλλα σπίτια κατάκλειστα, ρημάδια πιά, χώριμαν, τὸ δικό της ἀπ' τῆς Λασκαροῦς τὸ σπίτι. "Ετσι ἦταν δλη ἡ χώρα ἀριὰ κατοικημένη, μ' δλα τὰ σπίτια τὰ πολλὰ καὶ τ' ἀρχοντόσπιτα.

Ηταν ἀπὸ χρόνια ἡ Ἀμέρσα μαλωμένη μὲ τὴ Λασκαροῦ. Μίση οἰκογενειακά, συμφέροντα παλιά..

μὰ τώρα τί χρειάζονταν τὰ μίση, ἀφοῦ σβύσαν καὶ τὰ συμφέροντα καὶ πᾶνε... Πάλι, νὰ πάη στὴ Λασκαροῦ καὶ νὰ φιλιώσουν αὐτὸ δὲν τ' ἀποφάσιζε ἡ Ἀμέρσα. Τὴν ἥξερε καλὰ τὴ Λασκαροῦ, κι ἥξερε καὶ τὸν ίδιο τὸν ἔαυτό της.

Όμως ἡ συμφορὰ τῆς Λασκαροῦς τὴ λίγισθ, τῆς γλύκαντος τὸ περασμένο τῆς φαρμάκι. Όμως καὶ πάλι δὲν ἥθελε νὰ δεῖξῃ τὴν ἀδυναμία της. Ήταν ψυχὴ κλειστὴ ἡ Ἀμέρσα, δπως δλες οἱ νησιώτισες κι δλοι οἱ νησιώτες ἔκει πέρα.

Τί νὰ κάμη; Ἐπαιρόντες ἄλλη μὰ γειτόνισσα, μὰ πονηρούλα ἀπὸ τὸ πάρα πέρα σπίτι, τὴν Κατερινιώ, καὶ πηγαίναν καὶ παραφύλαγαν ἔξω ἀπὸ τῆς Λασκαροῦς τὸ περιβόλι.

Τὰ Χριστούγεννα ἦταν κοντά· ξεροβόρι φυσοῦσε δγριο τὶς τελευταῖς μέρες. Η γώρα ἔβλεπε βιορεινά, καὶ τὴν ἐπιαντε τὸ κῦμα ἀσκημα. Η Μορφούλα ἔφτασε μιὰν αὐγὴ ἀπὸ τὸ γιαλὸ μὲ χωρὶς τίποτα στὸ στόμα, καὶ νιαούριζε στὴν πόρτα τῆς κυρᾶς της.

— Κοίταξε, εἶπε ἡ Ἀμέρσα, σήμερα δὲν ψάρεψε ἡ Μορφούλα... μὲ τέτοιον ἀγριόκαιρο...

— Γί θὰ φᾶντα σήμερα οἱ δυό τους, οἱ κακόμοιρες... νάχουν τάχα τίποτα; εἶπε ἡ Κατερινιώ.

Καρτέρα μὰ στιγμή! εἶπε ἡ Ἀμέρσα. Ἐφυγε, καὶ γύρισε μὲ ἓνα φελὶ ψωμὶ σπιτίσιο.

— Ψίνα, Μορφούλα! ἔκραξε σιγὰ ἡ Ἀμέρσα.

Πῆγε ἡ Μορφούλα καὶ στάθηκε στὴ ρῆσα τοῦ τοίχου, κάτου ἀπὸ τὶς γυναικες, καὶ νιαούριστες γλυκά. Οἱ δυὸ αὐτές, ἀφοῦ τῆς ρῆσαν ἓνα κομματάκι καὶ τὴν καλόπτασαν, ὕστερα τῆς πέταξαν δλο τὸ φελὶ. Τὶς κα-

ταξε καὶ καλὰ ἡ Μορφούλα, κοίταξε καὶ τὸ ψωμί,
τὸ μύρισε, τὸ πῆρε μὲ τὰ δόντια της καὶ πῆγε καὶ τ'
ἀπόθεσε μὲ προσοχὴ σιδ σκαλὶ ἀπάνου, καὶ νιαού-
μισε. Οἱ δυὸ γυναικες κρυφοκοίταζαν ἄλαλες.

Ανοίξε ἡ πόρτα καὶ πρόβαλε ἡ γριὰ Λασκαροῦ.
— Ποῦ εἰσαι, Μορφούλα, ψίνα... μπά, ἐδῶ εἰσαι,
καλή μου... Σήμερα τέτοτα δὲν ἔφερες; Ποῦ εἶναι τὸ
κυνῆγι σου; Ξέρω, φυσοῦσε ἀπόψε... μὰ τώρα τί θὰ
φάς; Εμένα δὲ μὲ μέλει, κακομοιόρα, μὰ γιὰ σένα
λέω.. σύρε, φεύγα ἀπὸ κοντά μου, δὲ θέλω νὰ σὲ βλέ-
πω, παλιόγατα, θὰ μείνης νησιωτή.. Μά, τ' εἶν' αὐ-
τό; Ψωμὶ ἔφερες, ψιφίνα μου; Ἐκαμες καλήτερα...
είχαμε τρεῖς μέρες ν' ἀγγίξουμε ψωμὶ στὸ στόμα...
Ἐτσι, νὰ φέρνης, ψίνα μου, καμιὰ φορὰ λίγο ψω-
μάνι, ὅχι μονάχα ψάρια... καὶ χωρὶς ἄλλατι κιόλα, τὰ
βαρέμηκα... Καμιὰ φορὰ καὶ λίγο τυράνι.. ὅχι, ἀκό-
μα εἶνε σαρακοστή.. Ἐλα, πᾶμε μέσα τώρα, Μόρφω
μου, καλὴ νοικοκυρά μου.

Οὕτε κοὶ φώτησε ποῦ τούβρε τὸ ψωμὶ ἡ Μορφούλα.
Τὴν ἄλλη μέρα πῆγε ἡ Κατερινὴ καὶ ἀφῆσε ἄλλο
ἕνα κομμάτι ψωμὶ στὴν πόρτα τῆς γριᾶς. Ἀφῆσε
καὶ λίγο τυρό.

— Μή, τῆς εἶπε ἡ Ἀμέρσα, θὰ μᾶς καταλάβῃ,
καὶ θιτερα θὰ τὰ πετάξῃ δὲι, μηπα νοιωση πῶς
τὰ βάνομε..

Ἡ Ἀμέρσα φύλαγε τὴν θέση της ἐκεῖ συχνά,
πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο. Μιὰ μέρα πέρασε ἡ Μορ-
φούλα κρατώντας ἕνα ὀλώκιρο χταπόδι ζωντανό. Τὴν
ζοκιαξε τὴ γάτα, καὶ τὴν ἐκαμε νὰ τ' ἀφήσῃ ἀπὸ τὸ
στόμα της. Ἐκοψε τὸ μισό, τὸ χιύπησε, τ' ἄλλατισε καὶ

τὸ ξανάδωσε τῆς γάτας πάλι. Τάλεγε αὐτὰ στὴν Κατερινιώ, καὶ ἀποροῦσε ἡ Ἰδια.

— Άκους παράξενο; ἔλεγε. Πῶς μπόρεσε καὶ τόπιασ; Ποῦ τοῦρε;

— Θὺ τὸ πέτυχε στὴ ράχη, εἶπε ἡ Κατερινιώ, καὶ τὸ θαλάμι του θάταν ψηλά... *Υστερα πῶς νὰ τὴν τσακφσῃ τὴ Μορφούλα; Οἱ πλοκαριοί του δὲν κολλοῦνε στὸ μαλλί της. 'Άκους ἀλήθεια κεῖ!

— 'Απίστευτο πρᾶγμα!

— Ναι, καημένη, μὰ πῶς θὰ τὸ φάη; *Έχει καὶ φωτιά;

Καλὰ λέσ! εἶπε ἡ Ἀμέρσα. Στάσου νὰ ἴδης... αὗριο τί θὰ κάμω...

Τὴν ἄλλη μέρα, ἀπόγιομα, φύλαγαν πάλι οἱ δυὸ γυναικες δσπου εἶδαν τὴ γριὰ νὰ βγαίνῃ καὶ νὰ γυρίζῃ στὸ περιβόλι μὲ τὴ γάτα της, καὶ νὰ μιλῇ.

— Σήμερα τὸ κατάλαβες, Μορφούλα μου, πῶς δὲν ἔχω πιὰ ξύλα, μήτε σπίρτα, καὶ μοῦ τόφερες ψημένο τὸ χταπόδι αῖ; Πονηρή... καλή μου, ψίνα μου, νοικοκυρά μου ἐσύ, δλα τὰ φροντίζεις... Ξέρεις πῶς είνε καὶ σαρακοστὴ μεθαύριο ἔχομε Χριστούγεννα, κινά μου.. Πάμε μέσα τώρα, θὰ μοῦ πείνασες λιγάκι, πάμε... κρύο κάνει. *Έχομε λίγο χταπόδι... καὶ ψωμί... καὶ τὸ τυρὶ θὰ τὸ φυλάξωμε γιὰ τὴ γιορτὴ μεθαύριο..., πάμε!

Δάκρυσαν οἱ γυναικες καὶ τραβήχτηκαν ἥσυχα.

Τὴν παραμονὴ λησμόνησαν τὴ Λασκαροῦ, δοσμένες στὶς δουλειὲς καὶ τὶς ἑτοιμασίες τοῦ σπιτιοῦ τους. Τὸ πρωῖ δμως τὴ θυμήθηκε ἡ Ἀμέρσα. Μπῆκε σὰν κλέφτρα, πρώτη φορά υστερα ἀπὸ χρόνια, στὸ περιβόλι καὶ πῆγε κι ἀφῆσε

στὴν πόρτα τῆς ἔνα κομμάτι ψωμί, καὶ τόλμησε, καὶ ἔνα κοψίδι ψητὸν κρέας. Μὰ δὲ μέρα, τὰ Χριστούγεννα, ἡ Μορφούλα ἀνήσυχη, θρηνοῦσε ἀπόξῳ ἀπὸ τὸ σπίτι τὸ ἀπομεινάρια τοῦ φαγιοῦ ἡταν ἔκει, σημάδι πώς τάχε φάει· γάτα. Τότε ἀνησύχησε ἡ Ἄμερσα. Κάλεσε τὴν Κατερίνιδη καὶ ἄλλες γειτόνισσες, καὶ ἀποφάσισαν καὶ χτυπήσαντες στῆς Λασκαροῦς τὴν πόρτα.

“Ουμως κανένας τοὺς ἀποκρίθηκε...

6. Ἡ Ἐλεημοσύνη

Θεὰ τοῦ πόνου ταπεινή, περνᾶς τὰ μονοπάτια
ποὺ φέρνουν στὸ ἄχαρα λημέρια,
κι ἔχεις πλούσια τὴν καρδιὰ καὶ πρόθυμα τὰ χέρια
καὶ ἀγγέλου ἀγαθότητα στὰ σπλαχνικά σου μάτια.
Ἐίσαι ἡ πλουσιώτερη τῆς γῆς, Ἐλεημοσύνη,
κι δταν ἀκόμη φτωχικὰ τὸ χέρι σου χαρίζει.
Δὲν εἶναι πλούσιος κανεὶς γιὰ δσα θησαυρίζει,
ἄλλα γιὰ δσα μὲ καρὰ καὶ μὲ ἀγάπη δίνει.
Διαβαίνεις κι δ ἀγέρας σου παρηγοριὰ σκορπίζει,
λουλούδια δλογυδά σου σπέρνεις,
δίνεις καρὰ καὶ ἀνάσαση, καὶ γιὰ μισθό σου πέρνεις
δάκρυ ποὺ σὰν ἀγίασμα τὰ χέρια σου φαντίζει.
Δάμπει ἡ ἐλπίδα ἀμα φανῆς σὲ μάτι ἀπελπισμένο,
τὸ κλέμα γίνεται τραγοῦδι,
καὶ δὲ ζωὴ ποὺ κοίτεται σὰ δέντρο μαραμένο
τοισθεὶς κονιά σου ἀνοιξη, πετᾶ γιὰ σὲ λουλούδι.

**Μές στὴν καλύβα τοῦ φτωχοῦ, στὴν πιὸ ακοτεινιασμένη
τὸ φωτεινό σου θρόνο σιήγεις**
καὶ η̄ δψη σου φεγγοβολᾶ σὰν δστρο τῆς γαλήνης.
λαμπρότερη μὲς στὴν καρδιὰ τὴν πιὸ δυστυχισμένη.
**Κρύβεσαι, ἀλλ' η̄ χάρη σου, σὲ μύριες δψες λάμπει,
σ' ἀμέτρητες καρδιὲς μυρίζει**
σὰ λαύλουδο ποὺ ταπεινὸ βαθιὰ στὰ χόρτα ἀνθίζει,
μὰ στὸ γλυκό σου ἀνάστασμα μυροβολοῦν οἱ κάμποι.
Τὴ δύναμή σου, ὡ̄ θεά, τὴ μαγεμένη οὐράνια,
δὲ χτίζεις σὺ μὲ περηφάνεια
ἐπάνω εἰς τὰ μάταια τοῦ κόσμου μεγαλεῖα·
τὴ θεμελιώνεις στὴν εύχῃ καὶ εἰς τὴν εύλογια.
Οἱ πιὸ ἀδύνατοι τῆς γῆς ἰδοὺ η̄ δύναμή σου.
χῆρες, παιδάκια δρφανεμένα,
ποὺ τὰ γλυκαίνει ωσὰν τὸ φῶς η̄ μητρικὴ στοργὴ σου,
σηκώνουντε τὸ θρόνο σου σὲ χέρια εὐλογημένα.
Ἐλεημοσύνη, ταπεινὴ περνᾶς τὴν οἰκουμένη,
κι ἐνῷ τὸ γόνα ἐμπρός σου κλίνει,
καὶ μ' εὐλογίες καὶ μ' εὐχὲς καὶ δάκρυα σὲ φαίνει,
σὺ γονατίζεις σπλαχνικὴ στῆς συφορδᾶς τὴν κλίνη.